

توسعه

اجازه نمی‌داد که فرزندش در آن مدرسه درس بخواند. با این حال وقتی مدارس معرفی شد اعلام کردم که آسامی بهترین مدیران را هم بگویید وقتی اسم‌های مدیران هم مطرح کردند. شخصا خودم این مدیران نمونه را در رأس مدارس پدنام گذاشتم. به مدیران هم گفتم که هیچ دانش آموزی را حق ندارید اخراج کنید و هیچ معلمی را هم جابه جا نمی‌کنید. فقط می‌توانید معاون خود را انتخاب کنید. باور کنید که طی یک یا دو سال این بدترین مدرسه‌ها جزوبهترین‌ها شد. این طرح مدارس لازم‌التوجه تجربه خوبی است.

■ پس شما معتقدید مدیر نقش مهمی در بهبود شرایط یک مدرسه دارد؟

بله. نقش مدیر در مدرسه بسیار پررنگ است. البته هزینه و بودجه مدرسه هم مهم است. اینکه مدیر پولی داشته باشد و بتواند برای مدرسه هزینه کند. در سال ۸۱ به مدیران مدارس ۵ میلیون تومان پول دادیم تا برای مدرسه هزینه کنند. این حرف‌ها را زدم تا به اینجای رسم که تمام این فعالیت‌ها برای عدالت کمی و کیفی است. موضوع دیگر در راستای عدالت آموزشی مؤسسه مردم است. کاری که حالا و بعد از وزارتسم شروع کردم. در آن روزها اعلام کردم که دیگر مسئولیت دولتی نمی‌پذیرم. این تصمیم هم به این دلیل بود که دلم می‌خواست کاری در مناطق محروم انجام دهم. شما وقتی سمنتی دارید برای انجام برخی از کارها چندین تبصره قانونی پیش‌رویتان می‌گذارند. برای همین خودم اعلام کردم می‌خواهم روی بحث عدالت آموزشی فعالیت کنم. از خودم پرسیدم چرا مناطق محروم آموزشی بعد از ۴۲ سال از پیروزی انقلاب همچنان محروم هستند. با اینکه دولت‌ها هزینه‌های بسیاری روی این مناطق کرده‌اند. مدت‌ها فکر کردم و پاسخی که پیدا کردم این بود که مناطق محروم آموزشی چون از خودشان نیروی انسانی متخصص ندارند محروم مانده‌اند. به عنوان نمونه، خیرین؛ مدارس در مناطق محروم می‌سازند اما در این مناطق معلم وجود ندارد. آموزگار باید از ۱۰۰ کیلومتر آن طرف‌تر به منطقه بیاید. آن معلم هم سه یا چهار سالی کار می‌کند و بعد خودش را به زادگاهش منتقل می‌کند. دوباره آن مدرسه باید معلم استخدام کند. مناطق محروم معلمانشان همه سابقه خدمتشان زیر ۵ سال است. این هم به این دلیل است که خودشان را به محل و زادگاهشان منتقل می‌کنند. آنها غیربومی هستند و تجربه‌ای برای این منطقه نمی‌ماند در تحقیقت می‌آیند تجربه کسب می‌کنند و می‌روند. بنابراین ما مدارس و دانش‌آموزان این مناطق محروم را در دانشگاه و در رشته‌های خوب و مورد نیاز کشور قبول شوند. براساس این یک مؤسسه‌ای به نام مؤسسه رشد دانش‌آموزان مناطق محروم به ثبت رساندیم و هم‌اکنون دو سال هم است که کار می‌کنیم.

■ چه تعداد دانش‌آموز محروم را تحت پوشش قرار داده‌اید؟

۳۳۰ هزار دانش‌آموز را در ۴۰ منطقه شناسایی کردیم. معلمان ابتدایی مناطق آموزش دادیم و برای مدیران مناطق هم آموزش‌هایی را در نظر گرفتیم. خودم برای مدیران کلاس دارم. همچنین برای دانش‌آموزان پایه دوازدهم که امسال امتحان نهایی و کنکور دارند کلاس‌های مجازی ویژه‌ای توسط بهترین دبیران دبیرستان البرز برگزار کردیم. آزمون‌های دوره‌ای برایشان برگزار می‌کنیم. تعدادی ثبت‌نام مشارکت آموزش و پرورش توزیع کردیم. سه هزار تبلت به دانش‌آموزان دادیم. البته نیمی از این تبلت‌ها را آموزش و پرورش و نیمی دیگر را خودمان اهدا کردیم. با این همه، در کل کشور ۷۵۰ منطقه آموزشی داریم. این تعداد منطقه را با ۱۴ شاخص که مورد تأیید وزارت آموزش و

برود. اما در متوسطه دانش‌آموز می‌تواند از یک روستا به روستای دیگر برود.

■ اما در همین استان سیستان و بلوچستان، در جنوب کرمان، خوزستان و ایلام دانش‌آموزانی هستند که به‌خاطر نداشتن مدرسه محروم از تحصیل می‌شوند.

در ابتدایی به هیچ وجه نمی‌پذیرم که مدرسه وجود ندارد. اما در متوسطه یک و دو برخی از روستاها به‌خاطر اینکه تعداد دانش‌آموزان کم است مدرسه وجود ندارد و دانش‌آموزان هم به شبانه‌روزی می‌روند. دانش‌آموزی نیست که به دلیل نبود امکانات ترک تحصیل کرده‌اند.

■ پس شما می‌گویید که برنامه و سیاست‌هایی که در این سال‌ها دولت‌ها اجرا کرده‌اند نواسته عدالت آموزشی را در مناطق محروم برقرار کند و در همه روستاها مدرسه ابتدایی هم وجود دارد؟

بله مدرسه است. بهتر است توضیح دهم که در دولت‌ها چه اقداماتی برای مناطق محروم انجام شده است. طرحی را در سال ۶۵ برای راه‌اندازی مدارس نمونه دولتی (مدارسی برای شناسایی دانش‌آموزان باهوش در مناطق محروم) اجرا کردیم. هدفمان از راه‌اندازی مدارس نمونه دولتی فقط شناسایی دانش‌آموزان با استعداد در این مناطق بود. مدارس که فارغ‌التحصیلان بسیار خوبی هم داشت و اکثراً هم در داخل کشور ماندند. برخلاف مدارس تیزهوشان که تعداد زیادی از نخبه‌های این مدارس بعد از فارغ‌التحصیلی مهاجرت کردند. یک طرح دیگر در راستای عدالت کیفی اجرا کردیم تحت عنوان مدارس لازم‌توجه. ما در مناطق مختلف کشور بدترین مدارس را شناسایی کردیم. در همین شهر تهران مدراسی داشتیم که می‌گفتند هتل یا کویت است. در این مدارس پدر بچه‌ای وانت داشت و با فرزندش روی ماشین کار می‌کرد بچه‌اش وقت پیدا می‌کرد سری به مدرسه می‌زد. یک روز معاونان متوسطه شهر تهران را جمع کردم و گفتم بدترین مدرسه دخترانه و پسرانه را معرفی کنید. آنها هم اسم‌های مدارس را گفتند. معیار هم مجموعه‌ای از شاخص‌هایی بود که یک مدرسه را بدنام کرده بود. به‌طوری که مادر یک دانش‌آموز

رویه‌رو بودند، اشاره کرد. عدم آموزش مناسب و کافی جهت تولید محتوای مناسب و جذاب، مدیریت کلاس در فضای مجازی و جذب و هدایت دانش‌آموزان در این محیط از جمله آنهاست. همه اینها علاوه بر مسائل دیگر، عدالت آموزشی را در مناطق کم‌برخوردار و پیش از پیش تحت تأثیر قرار داده است و حالا همه معلمان مناطق محروم به دوران پساکرونا فکر می‌کنیم. به آن دانش‌آموزانی که بازمانده از تحصیل شدند.

ما معلمان مناطق محروم به این سؤال فکر می‌کنیم که آیا با توجه به تعطیلی مدارس همه دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل شناسایی شده و تحت پوشش قرار گرفته‌اند؟ آیا دانش‌آموزان ترک تحصیل کرده واقعی در محیط مجازی قابل تشخیص بودند؟ آیا دانش‌آموزان هریابه آموزش لازم و کافی دیده‌اند تا در پایه‌های بعدی دچار مشکلات

فراوان و ترک تحصیلی‌های زیاد نباشیم؟

با این همه آموزش مجازی سختی‌های خودش را دارد و این مدل آموزشی در

استان‌های محروم سخت‌تر است.

بنابراین ما سعی کردیم آموزش را ترکیبی

ارائه کنیم، یعنی هم تدریس حضوری

داشتیم و هم تدریس مجازی. برای

دانش‌آموزانی که به‌صورت حضوری در

مدرسه بودند، مطالب درسی به‌صورت

زنده ارائه می‌شد و برای کسانی که حضور

نداشتند محتوایی در قالب درسنامه و

فیلم آموزشی توسط خودم تولید می‌شد

و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دادم تا

دانش‌آموزان با کلیپ‌های آماده معلمان

مختلف دچار سردرگمی نشوند. با این

همه دانش‌آموزان امسال افت تحصیلی

داشتند. برخی دانش‌آموزان هم ترک

تحصیل کرده‌اند و ما در فضای شاد که

مجتهد شریایک

همچنان موضوع فرهنگی به عنوان یک عامل مهم در ترک تحصیل

دانش‌آموزان مطرح است. مثلاً در منطقه بلوچستان در یک مدرسه

ابتدایی ممکن است معلم، آقا باشد. برخی از خانواده‌ها به خاطر

همین معلم مرد دخترانشان را به مدرسه نمی‌فرستند. با همه این

کمبودها می‌توانم ادعا کنم هیچ دانش‌آموزی در کشور نیست که به

دلیل نبود امکانات از تحصیل محروم شود. اگر مدرسه متوسطه در

روستایی نداشته باشیم دانش‌آموز می‌تواند در شبانه‌روزی و روستای

مرکزی درس بخواند. دقت کنید زمانی که وزیر بودم فقط ۱۲۰ مدرسه

تک دانش‌آموز در کشور داشتیم

پایینی دارند. دوم اینکه معلم رشته ریاضی

محروم را شناسایی کردیم. بر اساس این

شاخص‌ها در کشور ۱۰۵ منطقه محروم

آموزشی شناسایی شدند. از این ۱۰۵ منطقه

در نهایت به ۴۰ منطقه رسیدیم.

■ کدام استان‌ها محرومیت آموزشی دارند؟

چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد،

آذربایجان غربی، جنوب کرمان، هرمزگان

و سیستان و بلوچستان، اینها استان‌هایی

هستند که توجه بیشتر آموزشی نیاز دارند.

البته در ۴۰ منطقه ما در هر استان حداقل

یک منطقه وجود دارد اما در سیستان و

بلوچستان ۴ منطقه، در جنوب کرمان،

آذربایجان غربی، گیلان، لرستان و گلستان دو

منطقه و دیگر استان‌ها یک منطقه محروم

آموزشی دارند. امیدواریم این اقدام جوابگوی

عدالت آموزشی باشد. هدف ما افزایش توان

معلمان و مدیران همچنین ارتقای سطح

علمی دانش‌آموزان است. توجه ویژه‌ای به

دانش‌آموزان پایه‌های مختلف بخصوص

پایه دوازدهم و پایه نهم داریم. این نکته را

بگویم که این ۴۰ منطقه آموزشی اکثریت

رشته ریاضی و تجربی ندارند. یعنی بچه‌های

این مناطق محروم هیچ‌وقت پزشکی و

مهندسی نمی‌شوند. یعنی در این ۴۰ منطقه،

۳۵ منطقه رشته ریاضی و تجربی ندارند.

ما کلاس‌هایی برای دانش‌آموزان پایه نهم

گذاشتیم و در درس‌های ریاضی و علوم آنها را

تقویت کردیم تا تقویت شوند که رشته ریاضی

و تجربی بخوانند.

■ چه دلایلی موجب شده که این رشته‌ها در این مناطق وجود نداشته باشد؟

اول اینکه دانش‌آموزان توان ریاضی و علوم

■ چهارشنبه ۲۰ اسفند ۱۳۹۹

■ سال بیست و هفتم

■ شماره ۷۵۸۶

باید در جهت ریشه کن کردن فقر و محرومیت

به گونه‌ای باشد که نیازهای اساسی از جمله

آموزش و پرورش تأمین شود. به نظر شما آیا

این قوانین به درستی انجام می‌شود؟

در بعد کمی عدالت آموزشی اصل سی

قانون اساسی اجرا شده است. اما در رابطه با

ارتقای کیفیت ما تفاوت زیادی بین مدارس

بسیار قوی و مدارس ضعیف داریم که به

نظر می‌رسد در این دوره باید روی کیفیت

آموزشی کار کنیم. در زمان وزارتتم ۵ کار

اساسی را دنبال کردم، ساماندهی و بهسازی

منابع انسانی، توسعه مشارکت، بودجه‌ریزی

عملیاتی، ارتقای مدیریت آموزشی و

تمرکززدایی از جمله آنها بود. در برخی از

این سیاست‌ها کارهای خوبی انجام دادیم در

برخی از این برنامه‌ها هم به‌خاطر مشکلات

برون سازمانی آموزش و پرورش ما نتوانستیم

کاری انجام دهیم. احساس می‌کنم در آینده

وزارت آموزش و پرورش باید همین سیاست

۵ گانه را دنبال کند. علاوه بر این ما باید یک

مدلی برای اداره دستگاه تعلیم و تربیت

داشته باشیم هم‌اکنون آموزش و پرورش به

سبک آموزش و پرورش ۱۲۹۷ اداره می‌شود

آن زمان کلاً ۲۵ مدرسه داشتیم الان ۱۰۵

هزار مدرسه داریم، نمی‌شود این تعداد

مدرسه را به آن سبک اداره کرد. ما باید یک

مدلی برای اداره مدرسه داشته باشیم. شعار

مدرسه‌محوری را همه شنیده‌اند و از سال ۷۶

این شعار مطرح شده اما هنوز در حد شعار

مانده است. این پرسش را مطرح می‌کنم که

مدرسه ایده‌آل ما با سیاست مدرسه‌محوری

دارای چه ویژگی‌هایی است. هنوز هیچ‌کس

جواب این سؤال را نمی‌داند. ما باید در رابطه

با تأمین و تربیت و پرورش نیروی انسانی

الگو داشته باشیم. هم‌اکنون ۵۲ درصد

نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش از

تربیت معلم خارج نشده‌اند. با این نیروها

نمی‌توانیم سند تحول را اجرایی کنیم و تحولی

در آموزش و پرورش انجام نمی‌شود. مثلاً

دیگر این است که سهم آموزش و پرورش از

GDP (تولید ناخالص داخلی) بسیار کم است

و این رقم حدود یک درصد است در حالی که

میانگین جهانی حدود ۴ درصد است. باید

تا آخر برنامه هفتم سهم مان را بالا ببریم.

آموزش و پرورش با این بودجه و امکاناتی که

دارد از این بهتر نمی‌تواند کار کند این موارد

بسیار مهم است.

■ اما در کنار این موضوعات، بسیاری از کارشناسان می‌گویند برخی از اقدامات آموزشی این وزارتخانه برخلاف عدالت آموزشی است.

مثلاً سیاست تنوع مدارس آموزش و پرورش

عدالت آموزشی را زیر سؤال می‌برد. این

موضوع درباره مدارس غیردولتی بسیار مطرح

است چرا که مدارس دولتی به لحاظ کیفیت

سطح پایینی دارند و برخی از خانواده‌ها بچه‌ها

را در مدارس غیردولتی ثبت‌نام می‌کنند این

توقع مدارس را آموزش و پرورش نباید کند؟

کدام درست است. زمانی که وزیر بودم به

سمت کاهش تنوع حرکت کردم خیلی

جاها هم موفق بودم عمر و میانگین وزیر

آموزش و پرورش در این کشور ۲ سال است.

از ازل انقلاب تا حالا ۱۴ وزیر داشتیم بجز

آقای نجفی که ۹ سال وزیر بودند مابقی وزرا

میانگین کارشان ۲ سال بوده است با این دو

سال وزیری که نمی‌شود کاری انجام داد. هر

وزیر یک کاری را شروع می‌کند و وسط راه هم

رها می‌شود. درباره تنوع مدارس بگویم که

این موضوع دو خاستگاه دارد اول اینکه تنوع

در مخاطب است یک نفر که تیزهوش است

ما جایش کردیم و در مدرسه تیزهوشان

بردیم. یک نفر که معمولی است را در

کلاس دیگر و دانش‌آموزان استثنایی را هم

به مدارس خاص می‌فرستیم. این گریزناپذیر

است البته در دولت دهم آمدند مدارس

تیزهوشان را با رویه گسترش دادند من که

آمدم با توجه به شاخص ۷/۲ درصد آنها

را بررسی کردیم این یعنی از ۱۰۰ دانش‌آموز

۷/۲ درصد تیزهوش هستند و بقیه باید

مدرسه عادی بروند. الان نمی‌دانم این کار

انجام می‌شود یا خیر. اما برخی از تنوع‌ها برای

گرفتن پول از مردم است.

دسترسی ندارد، موضوع دیگر معلمان

مهارت آموزش مناسب و تولید محتوا را

در فضای مجازی ندارند و مسأله آخر این

است که خانواده‌ها فضای مجازی را برای

آموزش محروم مسائلی در رابطه با تدریس

مجازی وجود دارد که در برنامه‌ریزی‌های

وزارت آموزش و پرورش باید مورد توجه

قرار گرفته شود. ناآشنایی برخی خانواده‌ها

بخصوص در مناطق محروم با فضای

مجازی، مسائل و مشکلات اقتصادی، و

وجود دغدغه‌های مختلف اجتماعی و

چالش‌های اقتصادی و فرهنگی در خانواده،

عدم همکاری و همراهی دانش‌آموز در

دریافت محتوای آموزشی به‌صورت مجازی

از جمله مشکلات معلمان مناطق محروم

است. در واقع می‌توانیم مشکلات آموزش

مجازی را به سه بخش تقسیم کنیم: اول

اینکه دانش‌آموز به امکانات مجازی

داشته باشد.

دسترس نیست و دوم اینکه معلمان رشته ریاضی

محروم را شناسایی کردیم. بر اساس این

شاخص‌ها در کشور ۱۰۵ منطقه محروم

آموزشی شناسایی شدند. از این ۱۰۵ منطقه

در نهایت به ۴۰ منطقه رسیدیم.

■ کدام استان‌ها محرومیت آموزشی دارند؟

چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد،

آذربایجان غربی، جنوب کرمان، هرمزگان

و سیستان و بلوچستان، اینها استان‌هایی

هستند که توجه بیشتر آموزشی نیاز دارند.

البته در ۴۰ منطقه ما در هر استان حداقل

یک منطقه وجود دارد اما در سیستان و

بلوچستان ۴ منطقه، در جنوب کرمان،

آذربایجان غربی، گیلان، لرستان و گلستان دو

منطقه و دیگر استان‌ها یک منطقه محروم

آموزشی دارند. امیدواریم این اقدام جوابگوی

عدالت آموزشی باشد. هدف ما افزایش توان

معلمان و مدیران همچنین ارتقای سطح

علمی دانش‌آموزان است. توجه ویژه‌ای به

دانش‌آموزان پایه‌های مختلف بخصوص

پایه دوازدهم و پایه نهم داریم. این نکته را

بگویم که این ۴۰ منطقه آموزشی اکثریت

رشته ریاضی و تجربی ندارند. یعنی بچه‌های

این مناطق محروم هیچ‌وقت پزشکی و

مهندسی نمی‌شوند. یعنی در این ۴۰ منطقه،

۳۵ منطقه رشته ریاضی و تجربی ندارند.

ما کلاس‌هایی برای دانش‌آموزان پایه نهم

گذاشتیم و در درس‌های ریاضی و علوم آنها را

تقویت کردیم تا تقویت شوند که رشته ریاضی

و تجربی بخوانند.

■ چه دلایلی موجب شده که این رشته‌ها در این مناطق وجود نداشته باشد؟

اول اینکه دانش‌آموزان توان ریاضی و علوم

پایینی دارند. دوم اینکه معلم رشته ریاضی

محروم را شناسایی کردیم. بر اساس این

شاخص‌ها در کشور ۱۰۵ منطقه محروم

آموزشی شناسایی شدند. از این ۱۰۵ منطقه

در نهایت به ۴۰ منطقه رسیدیم.

■ کدام استان‌ها محرومیت آموزشی دارند؟</